

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Тхаклушынэ Аслъан къыфэгущуагъэх

Лытэныгъэ зыфэсшырэ Аслъан Кытэ ыкхор!
Хэгъэгум иухуамакю и Мафэ фэш! сыпфэгущо.
Урысыем идзэкюлхэм лыхуужьныгъэу зерахъагъэр егъаши
ащыгупшэштэп, тыхэгъэгум итарихъ ар пытэу хэхъагъ. Зы
лэхъаным ыуж адрэ лэхъаныр кыкыштыгъ, нэмык! лэужхэр
къэхуштыгъэх, ау теклоныгъэшхом гушуагъоу къафыхъырым
сыдигъуи цыфхэр зэкхуигъэпытыхъэщтыгъэх, Хэгъэгум ыкхи
ащ ыкхэо шлагъохэм зэрагышхорэр ыгъэлъашыштыгъ.

Хэгъэгум къулыкху фэзыхъынэу, ащ исуверенитетрэ ищынэ-
гъончъагъэрэ къэзыухуымэнэу пшэрыл зыфэзышыжыгъэхэр
непэ тэгъэлъаплэх.

Псауныгъэ пытэ уилэнэу, шлоу щытэр зэкхэ къыбдэхуэнэу,
гъэхъагъэхэр пшынхуэ пфэсэлэ.

Владимир ПУТИН.

***

Джаш фэдэу Адыгэ Республикэм и Лышхъэу къыфэгущуагъэх
Урысыем и Президент и Администрации ипашэу Сергей Ива-
новыр, Урысые Федерацием и Президент илэпылэгъоу, Урысые
Федерацием и Президент и Контрольнэ гъэорышланлэ ипашэу
Константин Чуйченкэр, Урысыем и Правительствэ и Тхаматэ
игуадзэу Ольга Голодец, Урысыем зыкхуэхуымэжынымыкхэ
иминистрэу, дзэм игенералэу Сергей Шойгу, Урысые Федерацием
шюльыркхэм хэхъоныгъэ ягъэшлыгъэнымыкхэ иминистрэу Игорь
Слюняевыр, Урысые Федерацием ишюльыркхэм ягубернаторхэр,
ялышхъэхэр, федеральнэ, республикэ къулыкхуэхэм япашэхэр.

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

Т.Н. Галактионовам ехылагъ

2004-рэ илэсым бэдзэогъум и 27-м аштэгъэ Федеральнэ
законэу N 79-р зытэтэу «Урысые Федерацием икхэралыгъо
граждан къулыкхуэ ехылагъ» зыфилорэм ия 33-рэ статья
иа 1-рэ лэхъ ия 3-рэ пункт диштэу Адыгэ Республикэм имини-
стрэхэм я Кабинет **унашъо ешы:**

1. Пенсием зэрэкхорэм епхыгъэу Галактионова Татьяна
Николай ыпхуэм Адыгэ Республикэм лфшлэнымрэ социальнэ
хэхъоныгъэмрэкхэ иминистрэ игодзэ лэнатлэр лыхыжыгъэнэу.

Лъапсэр: Т.Н. Галактионовам илэу тхылъ.

2. Заштэрэ мафэм щегъэжыгъэу мы унашъом кхуачлэ илэ мэху.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу
КЪУМПЫЛ Мурат

къ. Мыекхуапэ,
мэзаем и 19, 2014-рэ илэс
N 31

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

Адыгэ Республикэм щыпсэхуэрэм
лофшланлэ къафэзыгъотырэ къэралыгъо къулыкхуэм
и Гъэорышланлэ ипашэ игуадзэ ехылагъ

2004-рэ илэсым бэдзэогъум и 27-м аштэгъэ Федеральнэ
законэу N 79-р зытэтэу «Урысые Федерацием икхэралыгъо
граждан къулыкхуэ ехылагъ» зыфилорэм, Адыгэ Республи-
кэм и Законэу 1996-рэ илэсым чэпыогъум и 1-м аштагъэу
N 24-р зытэтэу «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет
ехылагъ» зыфилорэм ия 13-рэ статья ия 3-рэ лэхъ адиштэу
Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет **унашъо ешы:**

1. Галактионова Татьяна Николай ыпхуэр Адыгэ Республикэм
щыпсэхуэрэм лфшланлэ къафэзыгъотырэ къэралыгъо къулыкхуэм
и Гъэорышланлэ ипашэ игуадзэу гъэнэфэгъэнэу.

2. Заштэрэ мафэм щегъэжыгъэу мы унашъом кхуачлэ илэ мэху.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу
КЪУМПЫЛ Мурат

къ. Мыекхуапэ,
мэзаем и 21-рэ, 2014-рэ илэс
N 34

Сергей Нарышкиным Адыгэ Унэм имузей
зыщеплэхъэ.

Шъачэ Олимпиадэм
имашю щагъэкхосэ-
жыгъ. Тыхэгъэгум
испорт итарихъкхэ ти-
спортсменхэм теклоны-
гъэшхохэр къызышчы-
дахыгъэ кхымэфэ Джэ-
гунхэр гъэхъагъэ хэ-
лэу аухыгъэх. Олим-
пийскэ паркым щыгъэ-
псыгъэ Адыгэ Унэми
ипчэхэр зэфешы-
жыкх. Ау тхамэфитлу
зытешлэкхэ ащ ипчэхэр
джыри хыаклэхэм къа-
фызэлхуихыжыштыкх.

Олимпийскэ паркым игупчэ шъыпкъэу щытыгъ

Олимпийскэ джэгунхэр окло-
фэхэкхэ Адыгэ Унэр цыф кло-
плэшхоу щытыгъ. Адыгэхэр нэ-
гуихыгъэу хыаклэхэм зэрэпэ-
гъокхыэрэм икхэбар ежъ къа-
лэм имызакхуэ, ащ къегъэ-
тысэкхыгъэ пстэуми алхыласы-
гъагъ.

— Билет къэсщэфынэу чэ-
зыум сыхэтзэ Адыгэ Унэм
икхэбар зэхэсхыгъагъ, — къыс-
филотагъ къалэу Тамбов щы-
псэурэ Валентина Михайлов-
нам. — А Унэм щылэгъэ бзы-

лфыгъитлумэ ащ фэгъэхыгъэу
къысфалотэгъагъ. Апэрэмкхэ ащ
фэдизэу ащ мэхъанэ естыгъа-
гъэп, «паркым сыхэхъанышъ»
зыщысплэхъан, етланэ ху-
рэр сплъэгун, схи сежыгъагъ.
Ау сплъэгугъэр зэкхэ згъэшлэ-
гъон икхугъ.

Лэкхыб къэралыгъохэм:
США-м, Канадэ, Италием е
Швейцарием хыаклэхэм уачлэ-
хъаныр псынклагъоп. Охътэ
гъэнэфэгъэкхэ ахэм лф ашлэ
ыкхи нахыбэрэмкхэ ежъ къэ-

ралыгъохэм яцыфхэр, яжурна-
листхэр ыкхи хыаклэ лэплэ дэ-
дэхэр арых нылэп рагъэбла-
гъэхэрэр. Шыпкъэмкхэ, мы-
хэми загъорэ лфшхэбзэ го-
рэхэр ащызэхашхэ зыхуыкхэ
ыплэ зыламытышт нэпэеплэ
шлухъафтынхэр къаратынхэм
пае чэзыушхохэр мыхэми къа-
щэуцух. Шъачэ и Олимпийскэ
парк дэт Адыгэ унэу Красно-
дар краим иадминистрации
ипроекткхэ ашыгъэр Олимпи-
адэр оклофэкхэ ренэу цыф
кхуаплэу щытыгъ.

(Икхуэх я 2-рэ нэкхуб. ит).

лофыгъуабэмэ ахэплъагъэх

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет
зичэзыу зэхэсыгъоу тыгъуасэ илагъэр зерицагъ
АР-м и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат.

Хабзэ зэрэхуыгъэу, респуб-
ликэ бюджетыр гъэцэкхэ зэ-
рэхуэрэм къызэрэгъоигъэхэр
апэ тегущылагъэх. АР-м финанс-
хэмкхэ иминистрэу Долэ До-
лэтбий къызэриуагъэмкхэ, мэ-
заем и 21-м ехуэлэу бюджет-
тым фэдэу кхыхъащтыр сомэ
миллион 748,9-м кхэхъанэу агъэ-
нэфэгъагъэмэ, пчъагъэр зыфэ-
дизыр сомэ миллион 613-м кхэ-
хъагъ нылэп. 2013-рэ илэсым
мыш фэдэ иуахътэ егъэпшагъэ-
мэ, зэхэуытэгъэ республикэ
бюджетым кхыхъэгъэ ахъщэр
сомэ миллион 6-кхэ нахъ макх.
Джаш фэдэу санэм, аркъым
алхэныкхыкхэ щылэ акцизхэм
фэдэу къахлорэм кхышчы-
лагъ. Тишюльыр кхылэкхыгъэ
гъэ федеральнэ ахъщэм щы-
щэу амыгъэфедэгъэу сомэ мил-
лион 214-м ехуэрэр счетым
кхынагъ.

Хэбзэлэхъхэр игъом зымы-
тыхэрэм пшэдэкхыжъ ягъэхы-
гъэн, мышкхэ хыакхулахъ къулы-
къум ыкхи хыкум приставхэм
ялофшлэн нахъ агъэлъашын зэрэ-
фаер, непэ мыхэм япшэрылхэ
хэр зэрагъэцэкхэрэм уигъэрэ-
зэнэу зэрэщымытыр Къумпыл
Мурат кхылауагъ. Зэфэхысы-
жыым къызэригъэлъагъорэмкхэ,
хыкумым унашъоу ышлыгъэхэм
адиштэу хыкум приставхэм
къызэкхлагъэкхынын фэгъэ хэ-
бзэлэхъхэм ащыщэу сомэ мил-
лион 144,7-р джыри къалахы-
жыгъгъэп.

— Хэбзэлэхъхэм алхэныкхы-
кхэ къэралыгъом, республикэм
яшлоигъоныгъэхэр, яфитыныгъэ-
хэр укхуагъэхэ зыхуыкхэ, хы-
кумым лфыр зехифынэу зыфэд-
гъэзэн фае. Зипшэрылхэр тэ-
рээу зымыгъэцэкхэрэ пашэ-
хэм пшэдэкхыжъ зэрахырэри

мыш дэжыым зышагъэгъупшэ
хушштэп, — кхылауагъ АР-м и
Правительствэ и Тхаматэ.

Хыакхулахыым емыпхыгъэ
федэкхэуаплэхэм алхэныкхыкхэ
гухэлэу щылэхэр гъэцэкхэгъэхэ
зэрэхуэрэм АР-м и Премьер-
министрэу кхытегушылэзэ, пред-
приятиехэр приватизации ашлын-
хэм фэгъэхыгъэ программэр
щылэныгъэм щыпхырышчыгъэ-
ным мэхъанэшхо зэрилэр, ащ
шлогъэшхо кхытын зэрилхэлы-
щтыр кхылауагъ.

АР-м ивице-премьерэу На-
талья Широковам къызэрэхы-
гъэщыгъэмкхэ, непэ ехуэлэу
лэжъапкхэм итынкхэ республи-
кэм чыфэ телъэп. Нэмыкхэ со-
циальнэ мэхъанэ зилэ програм-
мэхэр зэрифэшъуашэу гъэцэ-
кхэгъэхэ мэху.

АР-м псауныгъэр къэхуы-
мэгъэнымыкхэ иминистрэу Мэ-
рэтыкхэ Рустем анахъэу ына-
лэ зытыридагъэр республи-
кэм щагъэцэкхэрэ проект зы-
рызхэм къэралыгъо эксперти-
зэ акхуэнэу зэрящылагъэр ары.

(Икхуэх я 3-рэ нэкхуб. ит).

Къумпыл Мурат нахыжхэм хьаклэщым щалуклагъ.

Нахыжхэр къалэу Шъачэ имэр иапэрэ гуадзэу Виктор Филоновымрэ ишхыгъусэрэ хьаклэщым къащыпэгъоклыгъэх.

(Икълух).

— Адыгэ Унэм цыфхэр къызыклэщыгъэхэр щышхэнхэу е пивэ щешъонхэу арэп, цыфхэм ягүфэбэныгъэрэ адыгэхэм хьаклэхэр зэрагъэлаплэхэрэмрэ мыщ дэгъоу цызэхашлэщыгъ, — къалуатэ Москва щыц хьаклэхэу Ирина Рубцовамрэ Нина Остроумовамрэ. — Хьаклэщым тызычлахьэм, палохэр зыщыгъхэ нахыжхэр къэтэдджх шлуфэс къызэрэтахыгъэр дгъэшлэгъуагъэ. КъызэрэталотэгъэмкӀэ, ар адыгэ шэн-хабзэхэм зэу ащыц, Кавказым хьаклэр лъэшэу цагъэлаплэ.

Олимпиадэм къыклоцӀ нэбгырэ мин 40-м ехумэ Адыгэ Унэр зэрагъэлагъу. Ахэр Урысыем ичӀплэ зэфэшхьафхэм къарыкыгъагъэх, ӀкӀыб къэралыгъохэм язеклохэри журналистхэри ахэм ахэтыгъэх. КӀымэфэ Джэгунхэр зычыклогъэ къалэу Шъачэ ижыкӀэ къыщегъэжьагъэу щыпсэурэ лъэпкым итариххэр икультурэрэ лъэшэу цыфхэм ашлэгъэшлэгъон. Адыгэ Унэм ихьакӀэ лъаплэхэу Урысыем и Правительствэ ивице-премьерэу Дмитрий Козак, Шъачэ-2014-м изэхэцӀкӀо комитет ипрезидентэу Дмитрий Чернышенкэм, Краснодар краим игубернаторэу Александр Ткачевым, апэрэ вице-губернаторэу Хьатыу Джемболэт, Краснодар краим и Хэбзэгъуэу ЗӀуӀкӀэ итхьаматэу Владимир Бекетовым, Дунэе Адыгэ Хасэм ипрезидентэу СохьрэкӀо Хьаутий, ЛДПР-м ипащэу Владимир Жириновскэм, Шъачэ имэр иапэрэ гуадзэу Виктор Филоновым, Адыгеимрэ Къэрэщэе-Щэрджэсымрэ культурэмкӀэ яминистрэхэу Къулэ Мыхьамэтрэ Уалый Евгамуко-

вымрэ, Адыгеимрэ Къэбэртэе-Бэлкъарымрэ спортымкӀэ яминистрэхэу ХьасанкӀо Муратрэ Афэун Аслъанрэ, Пшызэ шьолпырымрэ Адыгеимрэ якъалэхэм, ярайонхэм япащэхэм ыкӀи нэмыкыбэмэ ар хагъэунэфыкыгъ.

Анахьэу хьаклэхэр бэу къызыкӀуагъэхэр кӀымэфэ Джэгунхэр зыщаухыщтхэ аужырэ мафэхэр ары.

...— ТарихьымкӀэ мэхъанэшхо зилэ пкыгъоха мыхэр зекӀэ? — ыгъэшлэгъуагъ Къэралыгъо Думэм испикерэу Сергей Нарышкиным Адыгэ Республикэм и ЛъэпкӀэ музейрэ къалэу Шъачэ тарихьымкӀэ имузейрэ къагъэхъазырыгъэ кэгъэлъэгъоным хэлъ экспонатхэр зельэгъухэм. Адыгэхэм яшъуашэхэр, лъэпкӀэ Ӏшлагъэхэр, чычӀэгъым къычӀахыжыгъэ пкыгъоу зэфэшхьафхэр ахэм ахэлъыгъэх.

Москва кыкыгъэ хьакӀэм лӀэкӀо тамыгъэхэр лъэшэу шлэгъэшлэгъоныгъэх. ПсышӀуапэ иэтнографическэ музей инаучнэ ӀофышӀэхэм илӀэсыбэ хьугъэу ахэр аугъоих. Олим-

Олимпийскэ паркым игупчэ шъыпкӀэу щытыгъ

Инэм ипащэу ХьоткӀо Хьызыррэ ТэхьутэмыкӀое районым ипсэуплэхэм япащэхэмрэ хьаклэщым щызӀуӀуагъэх.

пиадэр зычыклогъэ мафэхэми мы ӀофшӀэныр лъагъэклотэу — Адыгэ Унэм къаӀорэ пӀпчӀ амал илагъ илӀэкӀо тамыгъэ зыфӀадагъэр пхэмбгум къыщигъэлъэгъонэу.

Сергей Нарышкиныр шапсыгъэхэм янахыжхэмрэ хы ШӀуцӀэ Ӏушъом Ӏус шапсыгъэхэм яобщественнэ парламент хэтхэмрэ мы хьаклэщым зачыӀокӀэм, къалэу Шъачэ непэ хэхъоныгъэу ышыгъэхэм, Олимпиадэм гъэхъагъэу къыщагъэлъэгъуагъэхэм, ижыкӀэ къыщегъэжьагъэу мы чыӀплэм щыпсэурэ адыгэхэм яшэн-хабзэхэр къызэтегъэнжыгъэн зэрэфаем къатегушылагъ.

— Олимпийскэ паркым къыдахьэхэрэм шъунэгү афызӀуыхыгъэу шъузэрапэгъоклырэр, хьаклэхэр зэрэжугъэлаплэхэрэр, ахэр шъуитариххэрэ шъуикультурэрэ нӀуасэ зэрафэшъушыхэрэр лъэшэу гуапэ сщыхыгъ, — хигъэунэфыкыгъ Къэралыгъо Думэм испикер. — Ар Ӏоф

дэгъоу щыт! ЛъэпкӀэ зэфэшхьафхэм къахэкыгъэхэр мыщ къызэрэӀорэм мэхъанэшхо иӀ. Мы ӀофымкӀэ джыри гъэхъагъэхэр шъушыныхэу шъуфӀэсӀо!

Адыгеим и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат нахыжхэм адэгущыӀэзэ, Адыгэ Унэм ипроект, адыгэ-

хэм тарихь, культурэ кӀэнэу ялэр нэмыкӀ цыфхэм алъыгъэлэсыгъэным мэхъанэшхо зэрялэр къыӀуагъ. ЛъэпкӀэ ансамблэу «Шапсугия» зыфиӀорэмрэ Адыгэ къэралыгъо университетым икӀэшъокӀо купэу «Нартымрэ» яконцерт зеплӀы нэуж ар музейми хьаклэщми ачылагъ.

— Краснодар краим икультурнэ проектэу щыт Адыгэ Унэм щызэрэхъэгъэ Ӏофтхъабзэхэм тиеспубликэ итворческэ коллективхэми ялахышӀу хашыхъагъ, — хигъэунэфыкыгъ ащ. — Ар къыбгурыӀонэуи щыт. Тэ пшъэрылӀэу зэдэгъэцӀкӀэрэр зы — Олимпиадэм ихьаклэхэм адыгэхэм шэн-хабзэу ахэлхэр ядгъэлъэгъунхэр, Урысыер лъэпкӀэ культурэхэмкӀэ зэрэбаир къэдгъэлъэгъоныр ары.

Адыгэ Унэм Паралимпиадэр зычыкӀошт мафэхэми ӀофшӀэн лыгъэкӀотэщт. ГъэтхӀапэм и 6-м мы Ӏофтхъабзэр рагъэжьэнэу щытыш, цыфыбэ джыри ащ къекӀолӀэнэу тэгугъэ.

НЫБЭ Анзор.
Сурэтхэр авторым тырихыгъэх.

Бэгъ Алкъэсрэ Владимир Жириновскэмрэ.

Тренерэу Шхьэлэхъо Аслъанрэ Адыгэ къэралыгъо университетым физическэ культурэмкӀэ ыкӀи дзюдомкӀэ и Институт иректорэу Бгъошэ Айдэмыррэ.

Юфыгъуабэм ахэплъагъэх

(Икълэх).

Апэрэ нэклуб. кышхэжэ.

Сымэджэхэм алэклэлэ лэзэгъу уцхэр ыпэклэ имыкхуэху, медицинэ фэлэ-фашлэхэр зэрагъэ-цаклэхэрэм цыфхэр ымыгъэра-зэхуэ шытыгъэмэ, джырэ уах-тэм мы лъэныкъомкӀэ министр-ствэм кыӀэклэхэрэ дэо тхылъ-хэм япчъагъэ хэлшыклэу кы-зэрэщыклагъэр пащэм кыӀуагъ.

— Анахъуэ шъуналэ зытэжъу-гъэтын фаер поликлиникэхэм языхт шапхэхэм адиштэныр, мыхэм къяолэрэ цыфхэр чэ-зылэм бэрэ хэмытынхэр ары. Шыпкхэ, мы пшъэрлыр про-центи 100-м клэхуэ джырэ-благъэ гъэцэклагъэ зэрэмыху-

щтыр къэшлэгъуаеп, ау учрежде-ниэхэм къяолэрэ цыфхэм яфэ-ло-фашлэхэр нахь псынклэу зэрэ-зэшлэхытхэм тыпылын фае, — кыӀуагъ Къумпыл Мурат.

Джащ фэдэу лъэныкъуабэ кызылэпызыубытыр гупчэхэм яамалхэр гъэфедэгъэнхэм мэхъанэшхо зэрилер Премьер-ми-нистрэм кыӀуагъ. Цыфыр чэ-зылэм бэрэ хэмытынхэм, тхыпэу ыгъэхъазырытхэр нахь макӀэ шыгъэнхэм, лэнатӀэ зылыгъ па-щэхуэ социальнэ фэлэ-фашлэхэм язэшлэхын фэгъэзагъэхэм пэ-рыохъоу кыагъуцухэрэм ямыо-лэнхэм афэш ыпшъэкӀэ зигу-гъу къэтшыгъэ гупчэхэр ама-лышлоу шытхуэ ащ ылытагъ.

КӀымэфэ ужым шэмбэт шы-

хъафхэр зэхэцэгъэнхэм, ащ даклоу республикэм ит псэу-плэхэм ясанитарнэ зытет шап-хэхэм адиштэным, гъоухэр гъэцэклэхыгъэнхэм мэхъанэшхо зэрилер Къумпыл Мурат кы-Ӏуагъ. Мэкъу-мэщым епхыгъэ чыгухэр нэклэу шымылынхэм, цырау мыхъунхэм ащ фэгъэзэ-гъэ кыулыкхуэхэм аналэ тыра-гъэтынэу кыафигъэпытагъ. Па-ралимпиадэ джэгунхуэ Шъачэ кышыцэуахытхэм клэ зышлои-гъохэм апае билетхэр зэрэщы-лэхэр Премьер-министрэм кы-хигъэщыгъ.

Зэхэсыгъом хэлэжыагъэхэр нэмыкӀ юфыгъохэм ахэплъа-гъэх, унашъохэри ашыгъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Ом изытет кызыдихырэ гумэкӀыгъохэр

ИкӀыгъэ илээсым ом изытет гумэкӀыгъоу кызыди-хыгъэхэм кхакӀыкӀэ, республикэм ичыгулэжъхэм чӀэнагъэхэр ашыгъэх. Зипшъэрылхэр зэрифэшъуа-шэу зымыгъэцэклэхуыгъэхэр кхакӀыкӀыгъэх. АР-м иминистрэхэм я Кабинет тыгъуасэ илэгъэ зэхэсыгъом АР-м и Правительствэ и Тхъаматэу Къумпыл Мурат кышыгыушыцэ, мэкъумэщ мэхъанэ зилэ чыгухэр зэкӀэ зэрифэшъуашэу лэжыгъэнхэм, ахэр уцыжъхэм зэпӀамыштэнхэм АР-м мэкъу-мэщымкӀэ иминистрэу Юрий Петровым ыналэ тыригъэтынэу фигыӀытагъ, ащ даклоу пшъэрыл гъэнэфагъэхэр фишыгъэх.

Мыекъопэ районимкӀэ кыуа-джэу МэфэхъаблэкӀэ укӀо зы-хукӀэ тыгъэгъэзэ лумыхыжы-гъэхэр шъофым иопӀагъох. Ю-фым изытет зэдгъашлэмэ тшлои-гъоу тикӀэулчӀагъ. Чыгу хъасэ-хэр зиэхуэ кычӀэклыгъэр мэкъумэщ фермер хызмэтшлэ-плэу «Цужь» зыфиорэр ары. Ащ ипашэу Цужь Схъатбый ты-зэрэщыгъэгъозагъэмкӀэ, тыгъэ-гъэзэ гектар 250-рэ лумыхыжы-нэу игъо ифагъэп. АщкӀэ пэры-оху кыфэхуыгъэри кытыӀуагъ.

— Шапхэхэм кызырэдаты-тэу, игъом тыгъэгъазэр спхы-гъагъэ, — кытфелуатэ ащ. — Ау ошъоу мэкъуогъу мазэм кхехыгъэм хъасэхэр зэхиута-гъэх, икӀэрыкӀэу спхыжыгъэх. Тыгъэгъазэр кыхыкӀынэу кы-зышыригъэжъэщтым ошх зэпы-мылхэр кхэжъэх, ыгъэкӀодыгъ. Бэдзэогъум мэфэ ошлхэр кы-зежъэхэм джыри зэ спхы-жыгъэх. ЗэрэхурэмкӀэ, мэзи-тлукӀэ нахь класэу тыгъэгъэзэ чылапхэхэр чыгум едгъэкӀу-гъэх. БлэкӀыгъэ илээсхэм афэ-

мыдэу мыгъэ тикӀымафэ шлэхуэ зыкыгъэпытагъ ыкӀи тилэжы-гъэ лутхыжынынэу игъо тыригъэ-фагъэп. Хэтлхыгъэ ахъщэри кыхэтхыжышъуыгъэп, ткӀуачӀи хъаулые хуыгъэ. Губгъо юф-шлэнхэр зэшлэхынхуэ джыдэ-дэми техникэмкӀэ, гъэстынып-хъэмкӀэ тызэтэгъэпсыхыагъ. Ау ом изытет шъофым уримыгъа-хъэмэ сьд хэлшыхъан? Псын-жыи, кызырэтэгъушыкӀэу ты-гъэгъэзэ хъасэу кынагъэхэр тыжъожынынхуэ едгъэжъэщт.

Сурэтыр лэшынынэ Аслъан тырихыгъ.

ПИАТЫКЪО Анет.

Зэхэгушцылэжыгъэх

Республикэм имэкъумэщ хызмэтшлэплэхэм алэжы-рэ хэтэрыкӀхэм, пхъэшхъэ-мышхъэхэм, нэшэ-хыр-быдз лъэпкхэм якъэхуымэн ыкӀи 2013 — 2014-рэ илээсхэм ялэ чылапхэхэм, къэкӀыхэрэм якъызте-гъэнэнкӀэ амалэу шылэхэм афэгъэхыгъагъ мы ма-фэхэм Красногвардейскэ районим шызэхашцэгъэгъэ дэклыгъо республикэ семинар-зэлукар. Юфтхъабзэм клэщакӀо фэхуыгъэр Адыгэ Республикэм мэкъу-мэщымкӀэ и Министерств. АдыгеимкӀэ мэкъу-мэщым шылажъэхэрэр ащ къекӀолагъэх, ялофшлэн шлуагъэ кызырихышцым тегушылагъэх.

Красногвардейскэ районим юфтхъабзэр зэрэщызэхашагъэр ошлэ-дэмышлэу шытэп. ИкӀыгъэ илээсым изэфэхысыжхэмкӀэ, пынджым, коцым, тыгъэгъазэм ыкӀи нэмыкӀхэм якъэгъэкӀынкӀэ

ыкӀи лэжыгъэу кырахыгъэмкӀэ мы районим ихызмэтшлэплэхэм пэрытныгъэ алыгъыгъ. 2014-рэ илээсым кыагъэкӀыхэрэм узэ-ряшлэушлэщтыр, кӀымэфэ чыӀэр бжыхъасэхэм кыагоуагъэмэ,

ахэм узэрадзэеклоштыр, лэжы-гъэ дэгъу кызытыр чылапхъэ-хэр, Урысыем икыӀблэ кыща-гъэкӀырэ хэтэрыкӀ культурэхэм ягибридхэр зыфэдэхэр юфтхъа-бзэм къекӀолагъэхэм кыафало-тагъэх.

Джащ фэдэу мы илээсым хэтэрыкӀхэм, пхъэшхъэ-мышхъэхэм, нэшэ-хырбыдз лъэ-пкхэм кыагоон ылэкӀышцт уз-хэм, хъацӀэ-пӀацӀэхэм зэрапэ-шыуеклошхэм юфтхъабзэм къекӀолагъэхэр атегушылагъэх. Кыхэжъэщыгъэн фае мыхэм якъэгъэкӀын Адыгеим ихыз-мэтшлэплэхэм нахь аналэ теты зэрэхуыгъэр.

ХэтэрыкӀхэм ыкӀи пхъэшхъэ-мышхъэхэм псэу ящыклагъэр тӀэклэ-тӀэклоу алэклэзыгъэхэр-рэ пкыгъохэм япчъагъэ мы аужырэ илээсхэм нахыбэ ху-

Яхэгъэгу шлу альэгъун фае

Адыгэ Республикэм лъэпкӀэ юфхэмкӀэ, лэ-кыӀб къэралхэм ащы-псэурэ тилъэпкхэгъухэм адырлэ зэпхыныгъэ-хэмкӀэ ыкӀи къэбар жъугъэм иамалхэмкӀэ и Комитетрэ Мыекъопэ къэралыгъо технологи-ческэ университетымрэ зэзэгъыныгъэ зэдашы-гъэу лъэпкӀэ зэфыщы-тыкӀэхэр гъэпытэгъэн-хэм ыкӀи ныбжыкӀэхэм яхэгъэгу шлу альэгъоу плугъэнхэм афэгъэхы-гъэ юфтхъабзэхэр зэ-хашцх.

хэрэм япчъагъэ 2007-рэ илээ-сым процент 78-рэ хушцтыгъэ-мэ, 2013-рэ илээсым изэфэ-хысыжхэмкӀэ, ар процент 69-рэ хуыгъэ. НэмыкӀ къэра-лыгъохэм ащыпсэунхуэ бэ клэ-жырэр. Ахэм янахыбэм кы-гъэзэжырэр.

НыбжыкӀэхэр юфтхъабзэм ашлогъэшлэгъонэу хэлэжыагъэх. Яхэгъэгу шлу альэгъуным пэе яцӀыкӀлугъом кыщегъэжыагъэу клэлэплухэм, клэлэегъаджэхэм юфтхъабзэу афызэхашцэщты-гъэхэмкӀэ ныбжыкӀэхэр зэдэ-гошагъэх, ащ мэхъанэу раты-рэр кыралотыкӀыгъ.

Мы лъэныкъомкӀэ Мыекъо-пэ къэралыгъо технологическэ университетым макӀэп юфтхъа-бзэу шызэхашцэрэр. Студент-хэм яхэгъэгу шлу альэгъуныр пшъэрыл шхъалэу зэрэщытыр ащагъэгъушпэрэр, мэхъанэу ра-тырэм нахь зыкырагъэлэты.

ПИАТЫКЪО Анет.

Сурэтыр лэшынынэ Аслъан тырихыгъ.

СОЦИАЛЬНЭ ЮФЫГЪОХЭР

Тын лъаплэхэр афагъэшъошэщтых

Демографием ылэныкъокӀэ юфхэм языхт зэхыкӀыныгъэ-шлухэр фэхуынхэм фытегъэпсы-хъэгъэ программэ, унэшъо зэ-фэшхъафхэр Адыгэ Республи-кэм шаштэх, шылэныгъэм ахэм чыплэ шырылэным, гъэцэкла-гъэх хунымы дэлажъэх. Мары Адыгэ Республикэм юфшлэным-кӀэ ыкӀи социальнэ хэхъоны-гъэмкӀэ и Министерствэ ведом-ственнэ шлухафтынхуэ «Мате-ринская слава» зыфиорэм ыкӀи зильфыгъэхэр дэгъоу зыплугъэ-ныхэм Шытхуэ дипломхэр афэ-гъэшъошэгъэнхэм фэгъэхы-гъэ унашъо 2009-рэ илээсым ыштагъ. Ащ кыпкырыкӀыхъэзэ, илээс къэс ны хуыпхъэхэм ащыщхэм ахэм афэдэ тын лъа-плэхэр аратых.

Мы илээсымы ащ фэдэ гушлогъо юфтхъабзэ кыагъэ бзылфыгъэ шлагъохуэ сабы-ибэ зыплугъэхэм, шылэныгъэ-богум ахэр тезыгъэхъагъэхэм. Пэшорыгъэшъуэ мы министр-ствэм кызыритыремкӀэ, 2014-

гъэ. Ащ кыхыкӀыкӀэ хъасэхэм псыр мэкӀэжыыеу аклэгъэлэ-дэгъэным пэе лэмэ-псымэхэр кыдзэзыгъэкӀырэ компаниеу «Sunstream» зыфиорэм илыкӀо-хэр юфтхъабзэм кырагъэблэ-гъагъэх ыкӀи ахэм якъэгъэлэ-гъон республикэм ичыгулэжъ-хэр ашлогъэшлэгъонэу еппыгъэх.

(Тикорр.).

Адыгеим лъэпкӀэ кыа-шъомкӀэ и Къэралыгъо академическэ ансамблэу «Намэсым» хэтхэр лъэ-шэу гухэкӀ ащыхуэу ялоф-шлэгъоу Даур Айтэ Рэ-мэзанэ ыкӀом фэтхъаусы-хэх ыш игъонэмыс зэрэ-хуыгъэм фэшл.

(Тикорр.).

ТИЗЭДЭГУЩЫНЭГЪУХЭР

Ишл нэмыкхэм анигэсын-ныр, цыфым фэгумэклыныр, епложын имышыклагъэу, игъашлэ пхырищэу псэурэр ыкли псэугъэр хэтми насыпышлэ. Джащ фэдэ лъэгъо зафэ тегъыгъыгъэшлагъэм зэлъашлэрэ тхэклошхоу Клерэщэ Тембот. Ащ итворчествэ зэфэдэклэ шыпкыагъэр, къэбзагъэр, нэхъоир ыкли нэмык шэнышлэхэр — цыфыр зыуэзэныкхэу, пстэумэ къахэзыгъэщыхэрэр щыгъэу-нэшкыгъэх. Клерэщэм ипро-изведениехэр джары тхыгъабэмэ къахэзыгъэщыхэрэр, пстэумэ ахэзымыгъэклакхэрэр. Игупшысэ кон зыгорэ егъэпшэгъуай. Адыгэ лъэпкыр рэгушхо ащ фэдэ тхэкло цлэрыло зэрилэм.

Зэчий шлэткиэ Тхэр Тембот къызэретэгъагъэм ищысэх итхылхэр, гум ныбжырэу къинэжырэ иобраз зэфэшхыаф гъэшлэгъонхэр.

Тхаклом ифэшшошэ уаси, лъытэныгъи къэралыгъоми, адыгэ лъэпкыи зэрэфашырэм ишыхъат **Клерэщэ Тембот Мыхъамэт ыкхор къызыхуыгъэр илъэси 100 зэхъум (2002-м шышхъэу и 16-м)** тирес-публикэ икхэлэ шхъалэу Мые-кьюапэ Тембот итворчествэ лъэжыгъэ бай чыплэ зычигъэ-тыгъэ литературнэ музейи къызэрэщызылэхуыгъэр. Ар зыпшэ ифагъэр ти Правительств, Адыгэ Республикэм и Лъэпкы музейи ыкли еж Тембот иуагъу, илфыгъэхэр ары. Илъэс пчъагъэ хуыгъэу Клерэщэ Тембот илитературнэ музейи лъэпкы ли-тературэм ылапсэ щытыгъэ тхэклошхом идунэететыклагъэр, игупшысэ илъэшыгъэ, игушылэ зынэсырэ лъэныкхуабэр зэгъэ-зэфагъэу, клэзыгъэнчэу цыфхэм ащыфыралотыкы.

Музейи, ащ игъэпсын-гъэхъазырын, ипчэу къызылэхуыгъэм къащыублагъэу пэщэ-ныгъэ дызэрехъэ Юналий За-ремэ. Заремэ ыгуклэ художе-ственнэ тхылхэр икласэхэу, еджэным фэагъэу къэтэджыгъ. Ары 1982 — 1986-рэ илъэс-хэм Кошхэблэ гурыт еджаплэр къызэрэуагъэу, Адыгэ къэралыгъо институтым филологиемклэ ифа-культет зыфычлэхъагъэр. Уры-сыбзэмрэ литературэмрэклэ клэлэгъэджэ ныбжыкхэм ишлэныгъэ ыкли иегъэджэн-гъэ-сэн амал Кошхэблэ гурыт еджаплэу N 2-м щыушэтыгъэх илъэси 7-м къыклоцл. Клэлэ-егъэджэн лофыр къыдэхуыттыгъ. 1993-рэ илъэсым Заремэ Мые-кьюапэ къэкложы, Адыгэ рес-публикэ гимназиэм мэээ за-улэ лоф щешлэ. Ащ пыздагъэу Адыгэ Республикэм и Лъэпкы музейи инауэнэ лофышлэ мэхуэ. Улыхъон, игупшысэ амал ин музейи къызэрэуитырэ Юна-лий Заремэ хегъэуэфыкы. Анахъэу ар зызэхышлагъэр Клерэщэ Тембот илитератур-нэ музейи икызылэхуын фэгъэ-зэгъэ купын зыхагъахэр ары. Зэклэ писателым ыцлэ епхыгъэр клэзыгъэнчэу угъоигъэныр анахъ мэхъанэ зилэмэ ащыщыгъ, Заремэ ащ фэгъэзэгъагъ.

— Музейи лофышлэ чанэу На-дежда Бессарабовам экспози-ционнэ планыр зэхигъэуагъ, а зэклэри шэошэ гъэнэфагъэм ри-гъэуагъ сурэтышлэу Ольга Плет-невам, — къэуатэ Заремэ.

клэхэр, тхаклохэр, шлэныгъэ-лэжхэр, зыплыхъаклохэр, клэлэеджаклохэр. Къызэ-рэслюагъэу, зэклэ тиильэс лофшлэн план анахъ зыте-гъэпсыхъагъэр шыклэ зэ-фэшхыафхэр гъэфедэгъэхэу цыфхэр музейи къекшлэ-гъэнхэр ары.

— **Къыжъудэхъуа?**

— Тлэаклырэмклэ тиш-

тхаклохэр лъэшэу илъапл. Хъаклэ-хэу къычлэхъэхэрэмми, афэтлуа-тэрэр агъэшлагъоу упчлэхэр къытатых, иадыгэ лъэпкы гу-нэнчэу зиклэсэгъэ тхэклошхом зэрэфэдгъэнэлосагъэхэмклэ разэхэу «тхышхуегъэпсэу» къы-тало, тхылхым гушылэ фэбэ-хэр къыдатхэх.

— **Клерэщэ Тембот иму-зейи лофшлэныбэ члэла,**

Игупшысэ кон зыгорэ егъэпшэгъуай

Тхэклошхор къызыхуыгъэр илъэси 100 зыщыхуыгъэм, мэфэкл иным къыхуыбытэу му-зейири къызылэхуыгъагъ. Илъэс 12-м дахэу лоф зышлэрэ му-зейи игъэпсыклэ, имафэхэр зыфэдэхэр зэдгъашлэмэ тшло-игъоу ащ ипашэу Юналий За-ремэ зыфэдгъэзэгъ.

— **Апэрэ къызылэхуыгъор
сид фэдагъа?**

— Адыгэ лъэпкыи итхэкло инэу, прозэм илъэпсэгъэуоу Клерэщэ Тембот илитератур-нэ музейи къызэрэзэлутхыгъэр тарихъ хуыгъэ-шлэгъэ гушлуагъоу сэ сеплы. Ар апэрэ лите-ратурнэ музейи тикхалэ къы-дэтэджагъ. Мы музейи ишлуа-шэклэ литературэм фэгъэзэгъэ-ми, культурэ гулчэм фэгъэ-дэн плъэкышх, сыда плэмэ Клерэщэ Тембот итворчествэ лъэныкхуабэу зэхэт — лъэпкы тарихъри, шэн-хабзэхэри, шэн-гъэпсыклэхэри, адыгэгъэ-цы-фыгъэри къызылэотагъэх.

— **Сыда музейи экспози-циэм анахъэу къыхэщы-рэр?**

— Музейи тшы зэхъум ты-налэ анахъ зытетыгъэр тхаклоу Клерэщэ Тембот ишылэныгъэ ыкли итворчествэ гуогу къэгъэ-лъэгъогъэныр ыкли ипроизведе-ниехэмклэ илъэпкы шульэгъоу фырилэр лэпэлэсэгъэ ин хэлъэу къызэрэрилотыкыгъэр цыфхэм зэлъагъэшлэгъэныр ары. Ащ елытыгъэу, зэклэ тхаклом ыцлэ епхыгъэу тилэ экспонатхэр дгъэ-федэхэзэ, лоф зычишлэтыгъэ кабинетым итепллы, еж тха-клом игъэпсыклэ-шыклагъэри къыхэщэу къэгъэлъэгъогъэным тыналэ тетыгъ. Игупсэхэм къа-лохэрэм яшлуагъэ къытэклыгъ, сэ сишлэшыклэ, фэбэгъэ-голугъэ музейи члэлэ хуыгъэ. Тхылъ мэклайхэм тхаклом ипроизведе-ниехэр ащызэготых, пись-мабэу къыфаклоштыгъэхэр пап-кэхэм адэлых, документ гъэ-нэфагъэхэр, сурэттехыгабэр щыгъэфедэгъ.

— **Цыф кылаплэба музе-ир, хэта анахъэу
къычлэхъэхэрэр?**

— Тхэклошхом итхылхэр зышлогъэшлэгъонхэ ныбжы-

ыпкы етэхыплэ. Гушылэм пае, 2012-рэ илъэсыр, тхаклохэр къы-зыхуыгъэр илъэси 110-рэ зы-щыхуыгъэр, лъэшэу гъэбэжы-лагъ. Мэфэкл лофтхъабзэу дгъэ-нэфагъэхэм фэдитыклэ нахы-бэу — 30 лэпэ-цыпэ зэхэт-цагъ, еж къэкло-наклохэри,

сидэу ащ шъуехъу-лэра?

— Мы музейири музейишхо-хэм афэд: фонд лофшлэныр (зэклэ тхаклом ыцлэ, игъогу епхыгъэ пстэур зыщызылэу-гъэ-клагъэр) гъунэ лъытфэу тэгъэ-

ильэсым нахъ тягуышх. Сэ сшхъэклэ етлупшыгъэу Клерэщэ Тембот иписымэхэм лоф адэ-сэшлэ. Ахэм къытклэхуыхъэхэ-рэмклэ плуныгъэ-гъэсэнэгъэ мэхъанэу ахэлхэр гъэуэфыгъэ, сакытегушылэн мурад сшыгъэ. Джащ фэд, Адыгеим илъэпкы тхаклоу Клерэщэ Темботрэ Къэ-бэртаем итхаклохэмрэ азыфагу илыгъэ ныбджэгъуныгъэри мы 2014-рэ илъэсым игъэклотыгъэу кылотыкыгъэным зыфэтэгъэ-хъазыры. Тифонд къэзыгъэба-игъэхэм ащыщых тхаклохэм алапэхэр члэдзагъэхэу ятхы-лыкылау къытатыхэрэр. Лъэ-шэу тигъэгъушлуагъ еж Тем-бот ипшысэхэр зыдэт тхылхэу 1947-рэ илъэсым къыдэклыгъа-гъэр, еж Тембот тетхагъэу, Пэрэныкы Мурат ритыгъагъэр, унагъом исхэр къытетхэжы, тифонд къызэрэфагъэшшошэ-жыгъэм. Клерэщэм итхылхэу «Дочь шапсугов» зыфилоу ара-пыбзэклэ къыдэклыгъэри къытлэ-клэхъагъ, къытатыгъ. Иуагъуи Тембот епхыгъэ нэпэеплэ зэ-фэшхыафхэр ренэу къытетых.

— **2014-р — культурэм и
Илъэс. Ащ елытыгъэу
сыда шъуинилэс лофшлэн
аныхъ зэрэбаишхы?**

— Лъытэныгъэ ин игупшы-сэклэ зыфэзылэжыжыгъэу Клерэщэ Тембот игушхъэба-

хъаклэхэри бэу тилагъэх. 2013-рэ илъэсыр ащ егъэпшагъэмэ, нахъ рэхъатыгъ, ау тиреспубликэ ит еджэлэ зэфэшхыафхэм аще-джэхэрэр зыхэлэжырэ лоф-тхъабзэхэр ыкли тэ тыклозэ тхаклом итворчествэ къызы-щафэтлотэрэ сыхъатхэри мы-маклэу тшыгъэх.

— **Клерэщэ Тембот ипро-изведениехэр хэта
аныхъ зышлогъэшлэ-гъонхэр, шульып-лагъа?**

— Мыщ фэдиз илъэсым цыфыб музейи къытфэклауагъэр. Ини цыкылуи, еджагы гъэсагы, нэмыкыи зыфэзыщэрэ клочл ин Клерэщэм ипроизведениехэм зэрахэлхэр бгъэшлагъо екъу. Ироманэу «Насыным игъогу», новеллэу «Шахъомрэ пшъэшэ пагэмрэ», повестэу «Шапсыгъэ пшъаш» Адыгэ театрам цагъэ-уцугъэх, ахэм сыдигъуи ягуапэу цыфхэр яплых, джащ фэд, итхылхэр зыджыгъэ пэпч

сы. Ащ ыуж укыкылымэ, шлэ-ныгъэ-ушэтын лофыр музейи ылапсэ зыухуымэу, зыгъэпы-тэрэмэ ащыщ. Лофтхъэбзэ зэ-фэшхыафхэри зэхэщэгъэнхэр уасэ зилэу тэлытэ.

— **Сыкхъэупчлэмэ
сшлоигъу мыщ дэжым,
апэрэ угъоигъэхэм
анэмыкылау, мы илъэс
12-м ба шъуифонд хэ-
жыгъэхуагъэр? Архив-
хэм, шлэныгъэ-ушэтэкло
лэжэплэшхо зэфэш-
хыафхэм ыкли гуманитар
ушэтынхэмклэ Адыгэ
республикэ институтэу
Т. Клерэщэм ыцлэ зыхы-
рэм сид зэпхыныгъа
адышъуилэр?**

— Мы лъэныкхэхэм тилоф-шлэнклэ ямэхъанэ къыдгъуагъо. Ау тэ зэрэтшлоигъом фэдэ дэдэу зэклэ джыри щытыгъ. Архив лофшлэнхэм, нэмыкы шлуагъэ къэзытырэ зэпхыныгъэ-хэу зыцлэ къеплуагъэхэм мы

иныгъэ, итворчествэ зэфэдэклэ культурэ лъэныкхуабэр къызылэ-уубыты. Адыгэ лъэпкыи шлоу-ешлагъэр — цыфыгъэ-адыга-гъэмкли, гъэпсыклэ-хабзэмкли, шлэныгъэмкли, итарихъ игъогуки, ишъуашэкли, икъашъокли, идже-гукли, илыгъэкли, иорэдхэмкли ахэм ахэгощэгъ. Арыш, тишъып-къэу илъэсым къыклоцл творче-скэ зэлуклэгъухэр, зэхэгушылэ-гъухэр, зэнэкхъокхуэр, тхылъ-еджэ конференциехэр, зыкхэ-шын-зыкхэгъэпшэгъонхэр ахэмклэ зэхэтхэщытх. Тицыфыгъэ къэд-гъэгъуэншх, Тембот итхылхэр тилэуытыплэхэу шлушлэным нахъ зыфэдгъэзэгъ, нэбгырэ пчъагъэу тимузейи къычлэхъэрэм зэрэхэд-гъэхэщытх ыуж титытх. Клерэ-щэ Тембот игупшысэ конзэ зэб-гъэпшэн щымылэр зэлъагъэшлэщт джыри нахъ куоу.

— **Опсэу, Зарем, гушы-лэгу укызызэрэфэхъу-гъэмклэ.**

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Путевкэхэм ауасэ кышчыкIэшт

лоф зышлэхэрэр ыкIи ахэм ясабийхэр зыгэпсэфыплэ-лэ-зэплэ учреждениехэм клонхэмкIэ путевкэхэм ауасэ процент 40 — 50-кIэ нахь макIэ хьушт.

ЗеклонымкIэ Федеральнэ агентствэм ипачэу Александр Радьковым кызырлыуагэмкIэ, Урысыем ит лофшлэпэхэм япачэхэм джы щегэжыагэу яло-

приятием зэдаклоу путевкэхэр ыщэфыштых, нэужым ахэм ауасэ кыкIырагэчызэ ялофышлэхэм арашэштых. ЗекIэмкIи путевкэу ащэфыштыр зыфэди-зыштыр лофшлэпэм е пашэм лээкIэу илэм елытыгэшт. Кы-кIегэчынэу фашыштыр зыфэ-дизыштыр цыфым фэгэкло-тэныгэу илэм елытыгэшт. Пэшлорыгэшэу кызыралы-

тствэм кызыртырэмкIэ, мыш-кIэ анахь шхьалэу шытыр Уры-сыем имыкIхэу ащ илэгьо-бла-гьохэм цыфхэм зыцагэпсэ-фыныр ары.

Гушылэм пае, путевкэхэр зэ-ратыгэу цыфхэр хьакIэшхэм зарытIысхьэхэкIэ, ахэм апэлу-хьэрэр хэбзэлахьхэр зытыралы-хьанэу шытхэм зэрахамыгэ-хьэхэрэм елытыгэу, хэбзэ-

проценти 10-м ехьукIэ шхьа-дэклын ылээкIышт.

Мыщ фэдэ шыкIэр гьэфедгэным ишлуагэу кызырэ-клоштыр Ростуризмэм ыпэкли пчягэрэ кыхигэшыгь. Фран-цием, Швейцарием, Италием ыкIи Европэм инэмыкI кьэра-лыгьохэм зыгэпсэфыным пэлу-хьэрэ ахьшэм кыкIегэчыгэу илэнымкIэ ашагэфедэрэ чек-хэр Урысыеми шаштэнхэу егуп-шысэштыгэу. Ау джырэ уахьтэ нэмыкI шыкIэм техьанхэу агэ-нафэ. Мыщ фэдэ чекхэр кы-дамыгэклхэу, тикьэралыгьо ит инновационнэ системэхэр гьэ-федэгэнхэр нахь тэрэзэу кы-хахы. АщкIэ УФ-м игупчэ бан-крэ нэмыкI мыш фэдэ учреж-дениехэмрэ зэзэгьыныгэу гьэнэ-фагэхэр зэдашыгэу.

гырэ миллиони 8 фэдиэмэ про-граммэр кызыфагэфедэн алээкIышт.

Зыгэпсэфыплэ-лэзэплэ уч-реждениехэм кло зышлоигьохэм зы мафэм кыкIлоцI социальнэ страхованиемкIэ Фондым кы-хэклырэ сомэ 960-р апэлу-хьанэу шапхэхэм кьагэна-фэ. Мы проектэр шылэныгэм шыпхырышыгэным пае кьэ-ралыгьо-унэе зэпхыныгэр гьэ-федэгэным мэхьанэшхо илэу специалистхэм алэытэ. Ащ ишлуагэклэ шьолырхэм зекло-ным ипсэолыакIэхэр кьащызэ-луахынхэ амал шылэшт. Тикьэ-ралыгьо клоцI зыщызыгэпсэ-фырэ тицIыфхэм япчягэи хэпшыкIэу хэхьошт. Росту-ризмэм изэфэхьысыжхэм кызырагэалэгьуагэемкIэ, блэкыгэу илэсым Урысыем ицIыф миллион 33,5-мэ тихэ-гэу зыцагэпсэфыгь.

Адыгэ Республикэм зекло-нымкIэ и Комитет итхьама-тэу Кьэлэшэу Инвер зэри-лпытэрэмкIэ, Ростуризмэм игу-хэлхэр субъектхэм ашлогэ-шлэгьоныштых. Зыгэпсэфыплэ-лэзэплэ учреждениехэр, пан-сионатхэр, зеклоным инэмыкI псэуалэхэр анахьбэу зэрыт-хэ шьолырхэм мы проектэр шылэныгэм шыпхырашыным аналэ ащытырагэтышт. Мы лофыгьом епхыгэу мызэу, мы-тлоу зэдэгущылэгьухэр Уры-сыем щызэхашагэу, ащ ишлуа-гэу кызырэкIуагэми щэч хэ-лэп. Проектэр тикьэралыгьокIэ гьэшлэгьон дэд ыкIи ар гьэ-цэклагэу зыхьукIэ, лоф зышлэрэ цыфхэм кыкIегэчыгэу илэу путевкэхэр кьащэфынхэ алэ-кIышт. Мыщ дэжым мэхьа-нэшхо зилэу кыхэбгэшын плэкIыштыр путевкэу зыуа-сэ кыкIегэчыгэу лоф зышлэ-рэм имызакьоу, иунагьо ис-хэми кызыфагэфедэн зэра-лэкIыштыр ары.

КИАРЭ Фатим.

фышлэхэм ыкIи ахэм яунагьо-хэм загэпсэфынымкIэ путе-вкэхэм ауасэ афатынэу шыт. Социальнэ зеклонэу «Зыгэпсэ-фыгьу» зыфилорэм зегэу-шьомбгьугэным фэгэхьыгэу программэр ведомствэм ыш-тагь. Ащ кызырэдилытэрэмкIэ, Хьакьулахь кодексым зэхьокIы-ныгэхэр фэхьунхэу ары.

АпэрэмкIэ, лофышлэхэм ыкIи ахэм яунагьо исхэм зызэра-

тагэемкIэ, путевкэм ыуасэ елытыгэу а пчягэрэ про-цент 40 — 50-кIэ нахь макIэшт.

Предприятиехэм ялофышлэхэр путевкэ уасэм кыкIегэчыгэу лэзэплэ-зыгэпсэфыплэхэм, хьа-кIэшхэм, зыгэпсэфыплэ базэ-хэм клонхэ алээкIышт. Ащ нэ-мыкIэу, зэхэхэхэмэ, якIэлэ-цыкIлүхэр зыгэпсэфыплэ чIы-плэхэм агэклонхэ алээкIышт. ЗеклонымкIэ Федеральнэ аген-

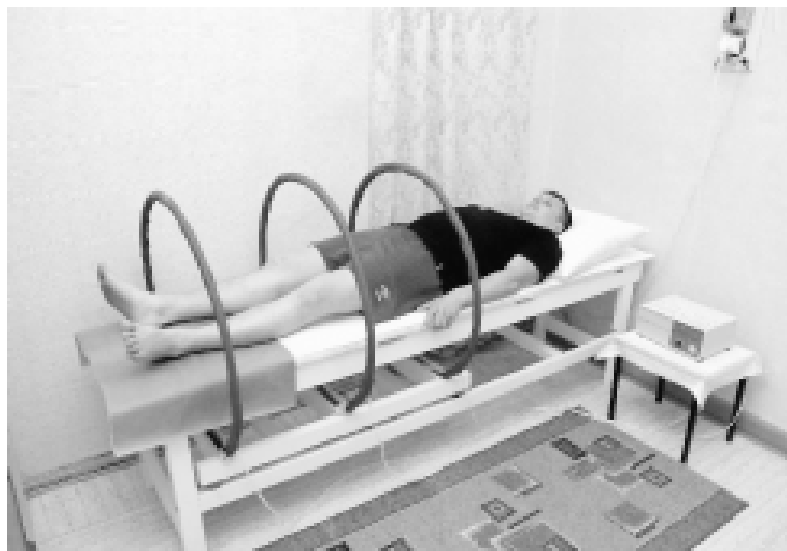
лахьхэм кьахэклырэ лахьыр бюд-жетым кыхьэжышт. Нэужым туриндустрием кыхиуытэрэ лэныкьохэм хэбзэлахьхэр аты-жыштых. Лофтхьабзэу зэра-хьагэхэм кызырагэалэагьо-рэмкIэ, федеральнэ ыкIи шьо-лыр бюджетхэм кьарыхьа-жышт ахьшэр лофтхьабзэхэу зэрахьагэхэм апэлухьагэхэм

Ростуризмэм кызырэцауа-гэемкIэ, джырэ уахьтэм Уры-сыем экономикэ хэхьоныгэемкIэ и Министерствэ мы проектым хэплээнэу лэклагэхьагь. Ып-шэекIэ зигугьу кьэтшыгэу Фе-деральнэ агентствэм зэрилпы-тэрэмкIэ, хэбзэгэуцугьэм зэ-хьокIыныгэхэр зыфашлэхэкIэ, тикьэралыгьо шыпсэурэ нэб-

гэпсэфыштым тефэшт ахьшэр предприятием ыпшэ дэклынэу ведомствэм кьело. ЯтIонэрэмкIэ, лофшлэпэхэм алушхэм зызэра-гэпсэфышт ахьшэу кьафатIуп-щыгэм хьакьулахьыр фыхамы-гэекIынэу программэм кьышчело. Хьакьулахь Кодексым зэхьо-кIыныгэхэр зыфашлэхэкIэ, унэ-шьяуакIэр мы илэсым пашэ-хэм агэцэклэн фаеу хьушт.

Мы программэм лоф зэри-шлэштым нахь игьэклотыгэу ты-кьытегушылэн. Программэм игэ-цэклэн дэлэжэшт хэушхьа-фыкыгэу организацие зэхашэшт, туриндустрием ипсэуалэхэр зыгэлажэхэрэм ыкIи пред-приятиехэм япачэхэм зэзэгьы-ныгэхэр адашлыштых. Пред-

Бэмышлэу, икыгээ илээсым ибжы-
хэ мафэхэм, тикшошхэр зыщыпсэу-
рэ Тыркуем тыщылагь Адыгкьалэ
имузей илофшлэхэу, шлэнгылэхэу
Дэхужь Светэрэ сэрэры (Хьокло Мус-
льимэтрэ). Егъэзыгъэклэ зичыгужэ зэ-
рагъэбгынэгъэ тильэпкыэгъухэм кьаклэ-
хьухьэгъэ ллэужхэм нелэ ялофхэм язы-
тет тшлэнэм, нахэ зепэблагъэ, шлулэ-
гуыныгъэу тазыфагу илыр нахэ куу,
фабэ хьунхэм апае адыгэ чылэхэр,
кьалэхэр бэу кьэткылухьагъэх, цыф
лушхэм, гъасагэхэм, лэлэласэхэм талы-
клагь, гушылэгъу тафэхьугь. Адыгэ
хасэхэм ятхьаматэхэм лофэу зэшуга-
хьэр иргэкьлотыгъэу кьытфалотагь.

Стамбул дэт хасэм итхьаматэу **Жьа-**

ифакультет кыуухыгъ. Илъэс 27-рэ
кӀэлэегъаджэу юф ышлагъ. КӀэлэцыкӀу
колледжым илъэсыбэрэ ипэшагъ. Хэс
тхьаматэу илъэсищрэ лэжыгъэ. Къаф-
фед хэсашьхьэм хэт. Адыгабзэм
изэгъэшӀэн (макъэм икхэукӀлэ нэсы-
жэу) пылъ, а лъэныкъомкӀлэ емызэ-
щэу юфшӀлэнышхо ешӀлэ. Университе-

Адыгэхэм шэн-хабзэу ахэлъыгъэхэм зыкъягъэлэтыжы-
гъэныр, къыткIэхъухъэрэ лIэужхэм лъэкпым итарихъ
ыкIи икультурэ агъэлъэлэныр, Адыгеим къэкIорэ ти-
лъэкпэгъухэм япчъагъэ нахьыбэ шыгъэныр – джары
чыгужьым щыпсэурэ адыгэхэр, шIэныгъэлэжъхэр зы-
пылхэр.

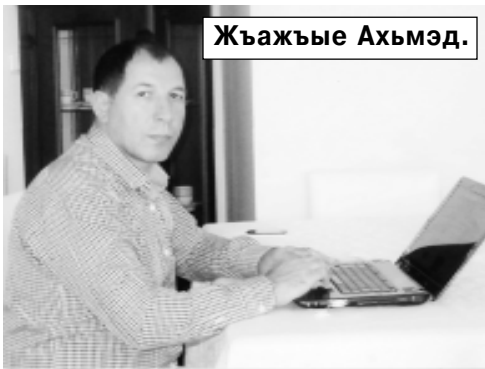
ащ лүлэгъагъэх. Ахэм ащыщыгъ Унэркъо Рае. Къэбар гъэшлэгъонхэр кылуатэщтыгъэх. Лпы губзыгъагъ, акылышхо илагъ. Дышъэм хэшлыкыгъэ пкыгъохэм ягъэхъазырынклэ лэлэсагъ. А лонхэм илъэс 50 фэдизрэ рылэжъагъ. А сэнэхъатыр кызылэклигъэхъагъ ыкыоу Муса.

матэу Джарымэ Муратрэ шхэплэ инэу Муса тызшихьаkläгэм итхьаматэрэ. Мыхэр кэлэ луыхь, гъсагэх, лэдэб дахэ ахэлэ. Адыгабзэр мыклодынымклэ, лэпкбьым ишэн-зэхэтыклэ дахэхэр кьэухьумэгъэнымклэ альэкл кьамыгъанэу лoф ашлэ. Дюзджэ дэт университе-тышхом адыгабзэр шызэрагъэшлэнэу факультет кызылуахыным емызэшэу лoф дишлагъ Джарымэ Муратэ. Ащ дэгъоу адыгабзэр ешлэ. Ишхьэгъусэу Ферохъназ бзыльфыгъэ гохь цыкъл, лэдэб хэлэ. Мурат дахэу кьытпэгъокыгъ, тыхьаkläгъ.

Китыз Мустафа. Шапсыгъ, ыкъош-хэр Афыпсыпэ, Яблоновскэм адэсых. Пхъэшлэ лэпэлас, пхъэнтлэкӀ блыпкь

КЪ УШЪХЪЭХЭМ
ясабыйхэ р...

жыые Ахымэд (Сайгилэ) (псэкьупсэ абдзах) тибысымыг, дахэу кьытпэгьокыг. Ишъхэгьусэу Хуля бзылфьыгэ дэхэ цыкы, луш, лъытэныгэ кьытфилэу кьытпылгыг. Унэгьо дахэ ил.

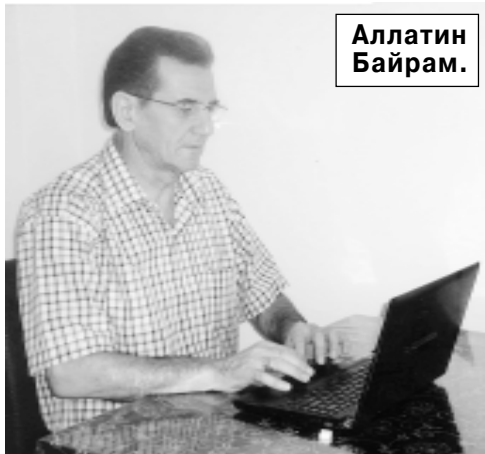

Жъажъые Ахъмэд.

Мы хасэм хэт бзыльфыгьэ дахэхэу, чанхэу Айля (кьэбэртай), Хуриеджан (убых), Савим (бжъэдыгьу) альэки кьэмынэу, пшъыгьэхэми кьызхамыгьэщэу тауж итыгьэх. Лъэшэу тафэраз.

Ахьмэд зипэцэ хасэм цыфыбэ кьеклоплагъаг. Кавказ, ятэжъхэм ячлыгу кыызэрэфэзэщыхэрэм, хэкум кьаклохэми зарашоигьом, ягумэкIхэм, хэхонынгъу ашлэхэрэм, адыгабээр мыкIодынымкIэ лофэу зэшIаыхэрэм кьатегушылагъэх. Лъэпкъэу зыхэхсэм зэригъэлъапIэхэрэр, хэбзэгъэуцугъэу Тыркуем илным елмы-тыгъэу, Федерацием ыцIэкIэ кьэралыгьом илэшъхэтетхэм алуIэн амал яIэ зэрэхьугъэр, кьэралыгьом хэхонынгъу ышIынымкIэ лоф инхэр адыгэмэ зэрашэрэр кьытIлагъэлэсыг. Тэри амалэу тилэр кьызыфэдгъэфеди, ныдэлъфыбээр мыкIодыным, лъэпкъым ишэн дахэхэр тилъэпкъэгъухэу, ныбжыкIэхэу Тыркуем шыпсэхэрэм ашIэнхэм мэхъанэу иIэр хасэм кьеклоплагъэхэм кьафэтIотаг. Хасэм ипчыхъээхахъэ дахэу реклокыг, адыг джэгукIэ ар аухыг. Тилъэпкъэгъухэм дахэу тыкыагъэкIотэжыг. Тыркуем ис адыгэхэу лъэпкъым фэлажъэхэу, гъэсагъэхэу, Iушхэу, Iэдэб дахэ зыхэлъ цыфхэу тышылуIагъэхэм ащыщхэм сакъытегушыIэ, яцIыфыгъэрэ яадыгагъэрэ кьээгъэлыгъо сшIоигъу.

Алладин Байрам (Кобл). Брам
Алаудин алозэ атхы, кӀэлэегъадж,
шэныгъэлэжь, 1957-рэ илъэсым Кай-
сэри кыщыхъугъ, Стамбул щэпсэу.
Анатолие университетым тыркубзэмкӀэ

**Аллатин
Байрам.**

тыр къаухыгъэу пшъэщытлү ил — Эсмануррэ, Тубануррэ (туба — джэнэт чыгым ыцл, Эсманур — тхьаццэхэм ащыщ). Ипшъашъэхэм унэгъо дахэхэр ялэх. Иклалэ Америкэм шеджэ. Ишъхъэгусэ Шашлэмэ япхъу, ыццэр Ха-

Хьокло М., Аллатинрэ ишъхьэгъусэрэ.

лимэ. Бзылъфыгъэ Iуш, хьалэл, да-
хэу къытпэгъокIыгъ.

Аллатин янз псау, Къайсыр къалэ дэс. Ятэ ыцлэр Шыкурый — цыф дэгъугъу ало. Шпллпырэ шыпхууитфырэм анэмьклэу ятэшпхууитлэу ыкыл тышитлур илэх. Аллатин клэцэцылкүлүхэр хэкужым къыщэгъагъэх. Театрэм сабийхэр фигъэсагъэх. Калэу къуаджэм дэсы зэхьум чыгулэжыным, былымхуным апылгыгъ. Усэхэр етхы, дахэу ордэ къело, гупшысэшлүхэр илэх. Зызщигъэлпсэфырэ уахьтэм баскетбол, волейбол ешлэныр иклас. Калэ шагъу. Имурадышлүхэр къыдэхьунхэу, ибысымыгъэ ифэбагъэ къахэкылгъэ псапэр фэбэгъонэу тыфэлъало.

Гургъэжъу Муса (Ток) Дюзджэ щэпсэу. Хылушъом щылэ шапсыгъэ къуаджэхэм ащыщыгъэх ятэжъхэр. ШэхэкӀэишхом ыкъошхэр дэсых. ИлакьокӀэ

Гугъэжъу Муса.

— шапсыгь. Ятэу Нурий 1927-рэ ильэ-
сым кьэхьугь, 2013-рэ ильэсым иду-
най ыхьожьыгь. Лы лушыгьэу, сэмэр-
кьэу дахэ хэлъыгьэу кьало. Адыгеим
ишлэныгьэлэжьхэу Тырквем шылагьэхэр

Муса кіэлэ лъэпэлыаг, нарт эпосым хэт лыхъужмэ афэд, луш, хьалл. Сэмэркъэу дахэ хэлъ. Яти, ятэшхари еж фэдэу иныгъэх. Ятэ игугъу бэрэ къешлы, рэгущо. Дышъэм хэшлыкыгъэ пкыгыгъохэр зыч'элъ тучан иунаеу

Усэрэ.

хэль. Ишъхэгъусэу Ханифа еджагъэу, гъсагъэу щыт, Iэдэб дахэ хэль. Дюзджэ къалэ иадминистрация ипашэ игуадзэу Iоф ешIэ. СабытIу иI: ипшашъэ — Дэнэф, еджапIэм дэгъоу шеджэ, адыгэ къашъохэр икIасэх, ишъэо цIыкIу — Миткъан илъэсиплI ыныбжэ, кIэлэцIыкIу Iыгъыплэм макIо. Муса ышпхъухэм дэгъоу адыгабзэр ашIэ, гукIэгъушIым, Iэдэб дахэ ахэлъ. Муса ыкIи ышпхъухэр ишъхэгъусэу Ханифа ятэ сымаджэу илъэс пчъагъэрэ зышэIьным дахэу къыдеIокIыгъэх — янэ агъэIьапIэ, алъытэ.

Гургэжью Муса ильэпкь рэгүшхо. Адыгэ Республикэм хэхьоныгъэу ышлы-хэрэм агэгүшлo. Исабийхэр адыгэ шэн-зэхэтыклэ дахэхэм афегъасэх. Адыгэ Республикэм ибыракъ егъэлъаплэ. Ащ ишыхъат тучанэу зыщылажьэрэм ыцлэу тетхагъэр — адыгэ быракъым ышъо фэдэу — пкыгъо уцышъо шхьон-тлэ дахэм цыххэутыгъ.

Гугъэжъу Муса адыгэ кӀэлэ гъэсэгъэ
ныбжыкӀабэ иныбджэгъу. Ахэм ащыщых
Дюзджэ кӀалэ и Адыгэ хасэ итхьа-

**Джарымэ Муратрэ Дэмэдэр
Рифатрэ къыдготых.**

Китыз Мустафа.

хырахыишгэхэр ешых. К1элэ хбалэл,
«теплхьэрэр ихыль» зыфалорэм фэд.
Гугъэжью Муса иныбджэгъушл. Унэгъо
дахэ и1. Ишхьэгъусзу Рейхъан Хъу-
нэмэ япхъу. Пшэзшыиц и1, нахык1э
ц1к1ыкултур еджалэм мак1ох, нахыжыыр
университетым шеджэ. Тыркуц1э да-
хэхэр пшашьэмэ ялэх: Бушра, Эсра,
Кюбра, ау адыгэц1э дэхэ дэдэхери
ялэх: Нэфын, Гупсэ, Гуфыжь. Пшыг1эми
къызхимыгъэщэу, Муса зыфигъэзэгъэ
юфыр Мустафа гыгъэцк1агъ. Тыккы-
рищэк1ыг1, чылэ пчыагъэ кэтк1ухагъ.
Адыгэмэ ящылэк1э-псэук1э тигъэлъэгугъ,
ц1ыф гъэсагъэхэм талуигъэк1агъ, му-
зей гъэшлэгъонхэм тачишагъ. Лъэшэу
тыфэрэс. Мурадышлоу илэхэр къыдэхъун-
хэ, псауныгъэ пытэ илэу бэрэ щылэнэу
Мустафа тифэльало.

Брантiэ Щэфикъ. Рэмэзаныкъохэр
арало, абдзах. Натхьомэ япхьорэльф.

Брантіз Щэфикъ.

янэ бэслээнэй. Электричеством эп-
хыгъуу бэрэ лоф ышлагъ. Мыекъуапэ
ильэсипшырэ шыпсэугъ. Ишъаоу Жам-
бий исэнэхъат оперэм ыкйи балетым
япхыгъ, ансамблэу «Налмэсым» хэ-
тыгъ. Краснодар, Москва лоф ащишлагъ.
Шыхэр циркым кышчыгъэлъэгбогъэн-
хэм лоф дешлэ. Брантлэ Щэфикъ цыф
гуклэгъуш, зэфэныгъэ хэлъуу шыт.
Гугъэжъу Муса ар иныбджэгъу. Тэри
дахуэ кытпнэгъоклыгъ. Илъэсыклэу кви-
хьягъэр мафэ фэхъунуэ, иунагъо зи-
ушъомбгунэу тыфэлъало.

ХЪОКЮ Муслымэт.
КӀэлэегъадж, ӀофшӀэным ивете-
ран.
Адыгэкъал.
(Джыри кыкӀэлъыкӀошт).

Нэмыцхэм кыташылылэгъэгъэ Хэгъэгъу зэошхор заулым ыуж ары мэзаем и 23-р Советскэ Дзэмрэ Хы-дзэ Флотымрэ я Мафэу хэдгъэунэфыкы зыху-гъэр. Ащ ыпэкIэ, 1918-рэ ильэ-сым кышгъэгъэгъэгъэу, ащ Дзэ Плыжыым и МафэкIэ еджэ-щтыгъэх. Джырэ лъэханым а мэфэкым «Хэгъэгъу иухума-кло и Маф» етэлэ. Ар кыыз-хэкигъэр щыри тикъэралыгъо кыхууыгъэгъэ хуугъэ-шлэгъэ зэфэшхуафхэм зэряпхыгъэхэр ары. Ау цыфхэм (анахъэу на-хыжхэм) нахъ апэблагъэр ыкIи нахъ ифэшъуашъу алы-тэрэр а мафэр заом хэтыгъэ-хэм я Мафэу хэбгъэунэфы-кыныр ары.

Етлани зы цIэ шъаф мэфэ-кым кыфаугушысы — хуль-фыгъэхэм я Маф. Цыфыбэми ащ дырагъаштэ. Сыд фэдэрэ еплъыкIэ-екIоллакIэ цыфым зыдылыгъымы, а мафэр ыгукIэ нахъ кыпэблэгъэ хульфыгъэ-хэр ары зэрипхырэр ыкIи зы-фэгушлорэр.

СэрыкIэ ащ фэдэ цыф лъапIэу шылагъэр ыкIи сщы-мыгъупшъу сыгу илпыр сят. Ар заом хэтыгъ, пым лашэкIэ пэуцужыгъэхэм ащыц. Бэрэ къаулагъ, тыркхэр ыкIышъо тельыгъэх. Анахъ иныгъэр ыла-кыо пхырыкIи, гъонэшхо кы-фэзыгъэнэгъагъэр ары. Ом изы-тет зыкыызэблихуон хуымэ, тыр-кхэр уэхъу ыкIи хуупцыхъу кырагъажыгъэх. Тутын ста-фэр зэрэплъырэу кыпигъэтэ-кыузэ, атыритакъоштыгъ. Заом илэхъани ар ялэзэгъуэн фæе...

ТызэцIыкIум анахъ дгъэшла-гъоштыгъэр идэбжыкыу шып-кы дэжъ тещэгъэгъэ тыркхэр ары. Ар куугъ, фэлукыхъ-шъуагъ, дэбжыкыум кышгъэ-

Лы шъыпкыэхэм ямэфэкI

гъэжыгъэгъу тхыакIумэ пакIэм нэсыщтыгъ. Тхэм кыуухумагъ, топыщэ кутафэм ыпсэ хымы-хъу кылыжыгъ.

Сятэ Лыхуужъу заом кы-кыжыгъэгъэ, ау илэхъыблэ хэ-тыгъ. Ипшъэрыл ыгъэцэкIагъ. Бгъэхалхъэхэм мэхъанэшхо аритыщтыгъэгъэ, псаоу кыызэ-рэнагъэр анахъ шухъафтын лъапIэу ылытэзэ псэугъэ. Ащ фэдэу шылагъэр нэбгырэ мин пчыагъ. ЯкIэсагъэп ахэм заор агу кыагъэкIыжыныр, тегуш-лэнхэр. АкIышъохэм атель тыр-кхэр ары пцIы зымыусырэ кыбарлуатэхъу ялагъэхэр. Тыр-кыо пэпчъ — зы гузэжыгъоу, зы чыпIэ зэжъу, зы кын-ихъагъу.

— Хэгъэгур кызыеухуымэм ыужу ар иунагъо иухуымэкIуагъ. Мэкъумэщ хызмэтыр кы-зылэтыжыгъэхэм яапэрэ са-тырхэм ахэтыгъ. Илэхъ пчыагъ-рэ колхозым шылэжыагъ, икы-арыу хилхъагъ. Чэщи мафи имылэу исабый бын кыызэрэци-мыгъэкIэщтым пæе лф ышIагъ. Ар сэрыкIэ ухуумакло. ТипIугъ, тилэжыгъ, тыригъэджагъ. Тигъ-нэцIагъэп. Зэзакъуи тхъаусыхъу зэхэтхыгъэп, мэпшъымы тигъ-шIагъэп.

СэрыкIэ ар ухуумакло, псы кыабзэ тешъоным пæе ылэкIэ псынэ зэритыгъагъэм пæе. Псы лъакъоу зытефагъэр дэгъоу кычIэкIи, зэрэтэмашъхъу тадэжъ псыхъэ кыаклоштыгъ. «Хылимэ ипсынэ дэгъу, кыал-мыкышай IэшIу мэхъу» ало-штыгъ.

Ар ухуумакло сзыгъалорэмэ ащыц сымаджэу шыль гъунэгъу бзылфыгъэр кызкIэлъэлурэ псынэкIэчъым шыщыпс Пэлэ клало кIозэ кыызэрэфыхы-щтыгъэм. Гъунэгъухэм, шъуза-бэхэм яцэмэджхэмрэ яшIуа-нэхэмрэ рагъэгъэчанынхъу унэм кыфахыщтыгъэх. Зы нэбгыри лугъэкIыжыгъэгъу кысшIэжы-рэп. Имысэу кыаклохэрэм яцэ-мэджхэр чэум кыраусейхэ-ти, кIожыщтыгъэх. «Хэта зи-ер?» ылоуи кIэупчIэщтыгъэп, ахэр кыаклохэти, нэужым ахы-жыщтыгъ.

Кыным ыпсыхъагъэхэм цы-фыгъэкIэ уатеклоштэп. Заоми хэтыгъэх, колхозми шылэжы-гъэх тикъуаджэ дэсыгъэ лыхэр. Шыхъаф зилэми факлоштыгъэх, зэхэхэхэти, къэхалъэм дэт уцыр аупкIэщтыгъ, чэур фы-кыуагъэмэ, агъэцэкIэжыщтыгъ. Анахъ Iэпэласэри хадзын ищы-

кIэгъагъэп, Iо хэмылэу кы-хахыщтыгъ. Зэгур-рылохэзэ, зэдэ-лужхэзэ псэу-щтыгъэх.

Нэгум кыкIэ-уцожыхъ тятэ кум исэу мзым кIоти, пхъэ ку-хъэ кыызэрэт-фищэщтыгъэр. Пшъыгъэу Iо-фышIэ кыкIы-жыгъэми, тянэ Iоф пхъашэ зэрэ-римыгъашIэщты-гъэр, хылылэ зэ-рэкIимыгъалэ-щтыгъэр. Кыт-шхъасыти, та-щыц кыыри-мылоу, шкIэфыжъ зэрэклоштыгъэр. Ахэр Фарзэ ре-нэу зэпырыкIы-щтыгъэх, ежы-ри псым зэпы-рыкIыти, хэт ий ымылоу, шкIэхэр кыызэпырыфы-жыщтыгъэх, цыфхэм «тхъа-уегъэпсэу» кы-ралощтыгъэ.

Тятэ изэкъуагъэп, чылэм хульфыгъэгъу дэсыгъэхэри ащ фэдагъэх. Гултыти гупыкIи ялагъ.

Хульфыгъэр сыдигъуи уху-макло, джа пшъэрылпыр ыгъэ-цэкIэнэу ары дунаим кыыз-кытехъорэр. Ащ кыкIырэп зы-горэм уезэо зэпытынэу. Зи-унагъо, зисабый, зилахыыл, зи-лакыо зыщыгъыгъэхэр хульфы-гъэхэр зэкIэ ухуумаклох, лы шыпкыэх. Арышъ, ухуумакло-хэм я МафэкIэ тафэгушIо, уасэ зэрафэтшырэр ятэлэ. Тарэгу-шхо.

ШЪАУКЪО Аслъангуаш.

КЪЭГЪЭЛЪЭГЪОНХЭР

ЯшIуагъэ кыыокIыщт

Уахътэм уасэ фэлшыным кыкIы-рэр ащ фэдэ кыпIыхъуу щытыныр ары. Ащ паекIэ ор-орэу зызэлэ-кIэууытэн плъэкIыныр апэрэ. ХэткIи шъэфэлп уахътэм илэпIагъэ ыкIи ар кыызэкIэпщэжыныу е кыбгъэ-гъэзэжыныу зэрэщымытыр. Ау бэмэ ащ гу лъатэрэп — пылхэп, ашIо-лофышхоп.

Непэ ашIэн алъэкIыщтыгъэр ушъ-хъагъунчъу неущым акъудыишъ, а неущыр кызысыкIи зи афашIэрэп. Шъхъахынагъэр янэрыгъэу ежъ-ежы-рэу загъэбэлэрэгъыжы. Ау ор-орэу зыгорэм земыубытылэу, узэмыушъы-ижъу, узфыримыкыужъу, зымыгъэ-улэу (зэкIэ пшIокыинэу), о пшIоигъом нахърэ акъыл уимылэкIэ, кыбдэхъу-нышхуи, пфэгъэхъэни шылэп. А зэкIэ кыспчыгъэр кылуытэу бэшагъэу ады-гэхэм кIэкIэу, ау нафэу ыкIи щэры-оу кылуагъ: «Улажъэмэ, лъыжъ пшхын».

Шыпкыэ, мы гуцылэжыым имэ-хъанэ дэзымыгъаштэрэр джи макIэп: «лажъэзэ тхыкы хуугъэу лэжыгъэхэр тхъагъэха? — упчIэр кыалозы. — ЗишIугъохэр сыдигъуи илахы, имылахы зыукъонтхыхэрэр ары». Ау ор-орэу зыфэлпшIэжыгъэм узэригъатхъу, хъалэп зэрэпфэхурэр нахыбэм ашIэрэп, агъэунэфыгъэп. Гузэжыопхыгъэр, нэй-псыягъэр кыатекIо. Гуцылэ зэпæо-

зэнэкъокъукIэ ащ хэпшыхъан шылэп. Арышъ, ар щыдгъэзэиенышъ, цыфым-кIэ шIуагъэ зилэ еджэным, шIэныгъэм адэжыкIэ тыплъэн. ТымышIэрэм хэд-гъэхъон, джащыгъум тигулыты, ти-амали нахъ кыызэрэшIэщтых.

Зыгъэпсэфыгъо уахътэм цыфым ишIэныгъэ хагъэхъошт Лъэпкы тхыль-еджапIэм иунэшхо шагъэхъазырыгъэ тхыль кыэгъэлъэгъонхэм: «Литера-турнэ-художественнэ журналхэм прозэр ыкIи поэзиер кыызэращыты-гъэр», «Наукэм ихъас», «А.С. Пуш-киныр» зыфилоу Урысыем иусэкло-шхо Пушкиным ишIэжъ фэгъэхыгъэр. Улхыхъон, уупчIэн ишыкIагъэп: мэ-кIайхэм хъазырыпсэу кыащыожэх жур-налхэу «Новый мир», «Дружба на-родов», «Москва», «Арион», «Природа и человек», «Чудеса и приключе-ния», «Наука в России», «Земля и Вселенная» зыфилохэрэр, нэмыкIэхэри. Джахэм кыагот лIэшIэгъухэм зыцIэ ахэмыкIокIэрэ усэклошхоу А.С. Пуш-киным ищылэклагъэр, итхэклагъэр, изэ-чый ин ыкIи ахэм ялхытыгъэу ина-сып зэрэклэжыгъэр кызщылотыкыгъэр. Мы тхыль кыэгъэлъэгъонхэр — гъунэгъушIу-ныбджэгъушIух, ахэм зэ зыгъэгупсэфылIи, уиеплхыкIи, уишIыкIи нахышIумкIэ зызэблахъушт.

ДЗЭУКЪОЖЪ Нуриет.

Зыдэщылэр шъошIэмэ полицием шъукыфытеу

Мыекъуапэ щыц Дашкевич Вла-димир Иван ыкыоу 1959-рэ ильэ-сым кыэхъугъэм Адыгэ Респу-блIэм хэгъэгъу кIоцI IофхэмкIэ и Ми-

нистерствэ илофышIэхэр лъэхъух. 2014-рэ ильэсым мэзаем и 12-м хульфыгъэр иунэ икIи, кыгъэзэ-жыгъэгъэп.

КыызэрэпшIэжыын плъэкIыщтыр: ильэс 54-рэ фэдиз ыныбжъу кыльа-гъо, сантиметри 160 — 174-рэ фэ-диз ильэгагъ, ыпкыинэ-лынэ гуры-тэу зэхэлъ, ынэхэр шхъуантIэх. Джащ фэдэу ытхыцIэ лыпцIэхэр бэу те-тых, зыщыщыр кымышIэжыын ылэа-кIыщт, психоневрологическэ диспан-серым иучет хэт.

Шыгъыгъэхэр: набжъэ зилэ гъэ-мэфэ палы, кIэко, гъончэдж ыкIи цокъэ шIуцIэхэр.

Мы хульфыгъэр зыдэщылэр зышIэхэрэр Мыекъуапэ щылэ теле-фон номерхэу **(8772)-59-65-22-м, 59-65-53-м, 59-65-11-м** е 02-м кы-теонхэу зафэтэгъазэ.

**АР-м хэгъэгъу кIоцI
IофхэмкIэ и Министерствэ
ипресс-кыулыкыу.**

Медальхэр кыыдэзыхыгээ хэгэгүхэр

Олимпиадэ джэгунхэу Шъачэ шыкыуагээхэм хэгэгү 88-мэ яспортсменхэр ахэлэжыагээх. Медальхэр зэнэкьокьухэм кыащыдэзыхыгээхэр зэтэггапшэх. Дышъэу, тыжынуу, джэрзэу кыафагээшъошагээхэм ялытыгээу чыплэхэри кыахыгээх.

Хэгэгүр	Д	Т	Дж	З
1. Урысыер	13	11	9	33
2. Норвегиер	11	5	10	26
3. Канадэр	10	10	5	25
4. США-р	9	7	12	24
5. Нидерландхэр	8	7	9	24
6. Германиер	8	6	5	19
7. Швейцарьер	6	3	2	11
8. Беларусыр	5	0	1	6
9. Австриер	4	8	5	17
10. Франциер	4	4	7	15
11. Польшэр	4	1	1	6
12. Китаир	3	4	2	9
13. Кыблэ Кореер	3	3	2	8
14. Швециер	2	7	6	15
15. Чехиер	2	4	2	8
16. Словениер	2	2	4	8
17. Японьер	1	4	3	8
18. Финляндиер	1	3	1	5
19. Великобританиер	1	1	2	4
20. Украинэр	1	0	1	2
21. Словакиер	1	0	0	1
22. Италиер	0	2	6	8
23. Латвиер	0	2	2	4
24. Австралиер	0	2	1	3
25. Хорватиер	0	1	0	1
26. Казахстан	0	0	1	1

БАСКЕТБОЛ. АПШЭЭРЭ КУПЭУ «Б»-р

Мэфэкл шлүхьяфтын

«Динамо-МГТУ» Мыекыуапэ — «Тегас» Динской район — 82:65 (14:15, 23:15, 23:20, 22:15).
Мэзаем и 23-м Мыекыуапэ шыздешлагээх.
Зезыцагээхэр: В. Жак, И. Куксов — Ростов-на-Дону, А. Андреев — Пятигорск.
«Динамо-МГТУ»: Гапошин — 29, Милютин, Фещенко — 15, Широков — 12, Болотских — 8, Лундако — 4, Хмара — 12, Дудко — 2.

Пчягээр зэрэпыкыуатэрэм тигэгүшлюу, тигэгүмэкляу кыыхэ-кыыг: 29:22, 39:30, 39:39, 44:39. Ешлэгүр аухынкля такыкыи 7 кыизэнэм, рэхьатэу зэлүклягүм тылпылпээщтыг. Очкоуиш дзыгьохэр А. Гапошиным, И. Хмарэ, И. Фещенкэм дэгьоу агээцаклящтыгээх, хьаклэхэм гүгээ ара-тыщтыгээл. С. Болотских ыкли А. Широковым хьаггэм лэгуаор зэрэрадзэщтыггэм, банэхээ зэрешлэщтыггээхэм тигэгүшлющтыг.

Тиспортсменхэм хэгэгүм иухьмакля и Мафэ фэггээхыггээу шлүхьяфтын зыфашыг.

«Динамо-МГТУ»-м итренер шъхьалэу Андрей Синельниковым кыызэрэтилуаггээу, тикомандэ те-кляныггэм фэбанээ, спортсмен ныбжыкляхэм яухьазырыныггээ зэрэхэггээхощтым пашэхэр пылтых.

«Динамо-МГТУ»-р тыггуасэ ятлонэрэу «Тегасым» тикьалэ шы-лүкляг.

Сурэтым итыр: «Динамо-МГТУ»-р «Тегасым» дешлэ.

Урысыем ихэшпыкыггээ командэ хэтхэр.

Спортм илыхъужъхэр

Виктор Ан — шорт-трекыр.

Александр Легков — лыжэхэр.

Урысыем испортсмен 26-мэ Олимпиадэм идышъэ медальхэр Шъачэ кыыщыдахыггээх. Спортм илыхъужъхэм тигуапэу ацлэхэр кьэтэлэх.

1. Виктор Ан	3	шорт-трекыр
2. Алексей Воевода	2	бобслеир
3. Татьяна Волосожар	2	фигурнэ катаниер
4. Александр Зубков	2	бобслеир
5. Максим Траньков	2	фигурнэ катаниер
6. Вик Уайлд	2	сноубордыр
7. Екатерина Боброва	1	фигурнэ катаниер
8. Алексей Волков	1	биатлоныр
9. Владимир Григорьев	1	шорт-трекыр
10. Семен Елистратов	1	шорт-трекыр
11. Руслан Захаров	1	шорт-трекыр
12. Елена Ильиных	1	фигурнэ катаниер
13. Никита Кацалапов	1	фигурнэ катаниер
14. Федор Климов	1	фигурнэ катаниер
15. Александр Легков	1	лыжэхэр
16. Юлия Липницкая	1	фигурнэ катаниер
17. Дмитрий Малышко	1	биатлоныр
18. Алексей Негодайло	1	бобслеир
19. Евгений Плющенко	1	фигурнэ катаниер
20. Дмитрий Соловьев	1	фигурнэ катаниер
21. Аделина Сотникова	1	фигурнэ катаниер
22. Ксения Столбова	1	фигурнэ катаниер
23. Александр Третьяков	1	скелетоныр
24. Дмитрий Труненок	1	бобслеир
25. Евгений Устюгов	1	биатлоныр
26. Анатолий Шипулин	1	биатлоныр.

АТЛЕТИКЭ ОНТЭГҮР

Батырхэм ямедалитлу

Урысые Федерацием и Кыблэ шьолпыр атлетикэ он-тэгүмкля изэнэкьокьу Волгоград шыкыуаг. Илээс 20-м зыныбжъ кьемыхъуггээхэр апэрэ чыплэхэм афэбэнаггээх.

Адыгэ кьэралыггю универ-ситетым физкультурэмкля ыкли дзюдомкля и Институт щеджэр-рэ Кобэщыч Аспьан килограмм 69-м нэс кьэзыщычэрэмэ якуп апэрэ чыплэр кыыщыдихыг. МГГТК-м истудентэу Игорь Ермиловым, кг 105-рэ кьэзыщычы-хэрэр, апэрэ чыплэр кыфаггээ-шьошаг. Поштэггүклэ батыр ныбжыкля килограмм 375-рэ (170+205) кыилэтыг.

Урысыем иныбжыкляхэм ат-летикэ онтэгүмкля яклэух зэнэ-кьокьу гьэтхапэм и 31-м Вла-дикавказ шаублэщт. Волгоград ухьазырыныггээу кыыцаггэлэ-гьуаггэм елытыггээу спортсмен-хэр зэлүкляггүхэм ахэлэжыщтых. И. Ермиловым ащ фэдэ фиты-ныггэхэр кыдихыггээх. А. Кобэ-щычыр Урысыем атлетикэ он-тэгүмкля ифедерацие макьэу кыггэлүщтым ежэщт.

Нэклүбгьор зыггэхьазырыггээр ЕМТЫЛЬ Нурбий.

Зэхэзыщаггээр ыкли кыыдэзы-ггэкьырэр:
Адыгэ Республи-кэм лэапкь
Юфхэмкля, лэкыб
кьэралхэм ащы-псэурэ тильэп-кьэггүхэм адырлэ
зэпхыныггэхэмкля
ыкли кьэбар
жьуггэм иамал-хэмкля и Комитет
Адресыр: ур. Кре-стьянскэр, 236

Редакциер
зидэщылэр:
385000,
кь. Мыекыуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-пшгэдэкляжъ зы-хьырэ секретарыр:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьаты-ггээр:

Урысые Федерацием хэутын Юфхэмкля, телерадиокьэтын-хэмкля ыкли зэллы-лэсыкля амалхэмкля и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гьэлюры-шланл, зэраушыхьа-тыггээ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. Мыекыуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчягээр

4000

Индексхэр

52161

52162

Зак. 508

Хэутыным
узщыклятхэнэу щыт
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00
Зыщыклятхэггээхэ
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00

Редактор
шъхьалэр

Дэрбэ Тимур

Редактор
шъхьалэм
иапэрэ гуадзэр

Мэщлэжъ
Сайд

Редактор
шъхьалэм
игуадзэр —
пшгэдэкляжъ
зыхьырэ
секретарыр

Хьурмэ Хьусен